De Levende Natuur 78 (3):54-62 (1975)

Ook keken we in de nazomer tevergeefs uit naar die gezellige troepen mezen met andere zangertjes, die dan verlost van gezinsplichten in vakantiestemming rondzwerven in de Veluwse bossen. En hoe slecht het vele Boeren- en Huiszwaluwen op hun verre tocht naar het warme zuiden in de toen al besneeuwde Europese gebergten verging, haalde herhaaldelijk de pers. Zelfs ingeschakeld vervoer per vliegtuig bracht verkleumde en door honger verzwakte zwaluwen vaak geen redding meer.

Na het einde van de grote najaarstrek was de vogelbevolking in de derde decade van oktober al winters geworden. Bij ons in het Betuwse land om Heteren opvallend veel Koperwieken en Kramsvogels in boomgaarden en meidoornstruiken, waar voor hen veel te halen was. De eerstelingen van deze lijsterachtigen uit het noorden werden er vorige herfst onderscheidenlijk opgemerkt op 10 en 12 oktober, in het najaar van 1973 pas op de 21ste respectievelijk 23ste. Ook de spreekwoordelijke Bonte kraai zagen wij in 1974 eerder en wel op 16 tegenover 24 oktober in het jaar daarvoor. Reden genoeg voor dit verschil in aankomst, want de zonzomer van 1973 had immers een mooie staart, terwijl vorig najaar Noord-Scandinavië al vroeg in de greep van de winter lag. Reeds voor de wijnmaand ten einde was keken wij uit op een al kale pruimebongerd, terwijl het laatste gele blad de peppels en wilgen deed nagloeien. In het kader van onze herhaalde vogelronden in de omgeving bleken al op 22 september heel wat pruime- en perebomen alsmede bessestruiken bladloos geworden te zijn. Daarna op de voorlaatste dag van die maand liet hier en daar al dwarrelend blad de blozende appels alleen achter aan het voortijdig naakte hout. In de groene natuur was het in 1974 met recht: vroeg rijp, vroeg rot!

Voorafgaande natuurbeschouwing in vogelvlucht over het zo ongewone weerkundige jaar 1974 met voor elk jaargetijde iets bijzonders was eigenlijk bedoeld voor de laatste aflevering van dit tijdschrift van vorig jaar. Maar doordat wij, mede vanwege het aanhoudende slechte weer hier te lande, eensklaps besloten onze zomergasten onder de vogels tot de Straat van Gibraltar toe per wagen te volgen, is het er nu pas van gekomen dit voor u te verhalen. Intussen is de afgelopen winter recordhouder in zachtheid geworden, hetgeen topaantallen van alhier overwinterende vogelsoorten tot gevolg had (D.L.N. 78: 25-28). Zal het ons opnieuw beschoren zijn, zoals in 8 van de laatste 10 jaren regel was: winter te zacht, lente te lang koud, zomer eveneens te koel en herfst te nat? Laatste Iersgroene winter en kersverse Paaskoude duiden alvast in die richting.

Maar het weer laat zich voor langere tijd nu eenmaal niet voorspellen, dus blijft er hoop, dat het ons, vlinders en zangvogels ditmaal beter zal vergaan dan in het merkwaardige voorbije jaar van uitersten.

Verslag van de najaarsexcursie 1974 naar de Dobrogea

G. L. OUWENEEL

Voor het zesde jaar in successie reisde in het late najaar van 1974 een team Nederlandse ornithologen naar de Roemeense Dobrogea teneinde op de hoogte te blijven van de gang

De Levende Natuur 78 (3):54-62 (1975)

van zaken in dit vooraanstaande Europese waterwildgebied. Deze reizen vonden alle plaats in IWRB-verband: het I(nternational) W(aterfowl) R(esearch) B(ureau), gevestigd in Slimbridge, stelt zich o.a. tot doel het opsporen van belangrijke Europese, Aziatische en (Noord)-Afrikaanse waterwildoverwinteringsgebieden. De activiteiten startten in 1947 en sindsdien heeft de organisatie veel en waardevol werk verzet. Het was in het kader van de door het IWRB georganiseerde waterwildtellingen dat eind 1968 in de Dobrogea grote gezelschappen ganzen, en met name Roodhalsganzen, werden vastgesteld en hoewel het aanwezig zijn van veel ganzen en ook van Roodhalsganzen in de Dobrogea reeds lang bekend was, vormde deze gebeurtenis de start van het meerjarige waterwildonderzoek in dit gebied, hetwelk wordt uitgevoerd door Engelse, maar vooral Nederlandse ornithologen.

Degeen die het prefereert te toeven in „ruimtelijke" gebieden zal in de ban geraken van de Dobrogea. Het operatiegebied is ruwweg gelegen tussen Constanta en Tulcea, een afstand van ruim 100 km. In het noordelijk deel bevindt zich het uitgestrekte en sterk geaccidenteerde Babadagbos; uitlopers van dit overwegend uit loofhout bestaande bos bereiken bij Enisala de Zwarte-Zeekust. De Dobrogea is niet vrij van monotonie, maar het gebied laat niet na indruk te maken: landbouwkavels van voor ons ongekende grootte strekken zich uit langs en over de lange hellingen. Slechts een klein deel, waaronder de toppen van de wat steilere heuvels, is nog ongecultiveerd. Het terrein is vrijwel boomloos. Mais en tarwe zijn de belangrijkste landbouwgewassen; op enkele plaatsen staat de wijnstok. Bijzonder indrukwekkend is de kust. Van Noord naar Zuid vinden we hier vier grote lagunes, te weten Lacul Razelm, Lacul Golovita, Lacul Zmeica en Lacul Sinoie. Van deze vier is Lacul Razelm verreweg het grootst met een oppervlakte van een kleine 400 km². Daarnaast zijn er vele kleinere baaien en meren. De laculs worden onderling gescheiden door zandige landtongen en ruggen en in de laculs liggen vele, vaak uitgestrekte rietvelden. Dit gehele lagunensysteem staat via drie doorgangen in verbinding met de Zwarte Zee.

Het water is zoet tot zwak brak. Over het algemeen zijn de lagunen diep en, hoewel de Zwarte Zee geen eb en vloed kent, wordt een getijdeneffect bereikt door de vaak wisselende winden als gevolg waarvan grote slikvlakten regelmatig droogvallen dan wel bevloeid geraken. In zijn totaliteit is de Dobrogea een magnifiek gebied: het uitgestrekte grootschalige heuvelland met zijn grillige kust vanwaar uit hoge kapen vaak ver in de diepe lagunenzone reiken, geeft een wijde en ook nog gave impressie welke nog extra reliëf krijgt door de bewoners van de streek. De dorpjes passen qua sfeer en grootte nog geheel in dit immense land en, hoewel de akkerbouw prevaleert, zijn er nog veel herders met hun kudden.

Ook een aantal vogelsoorten die hier min of meer regelmatig zijn te zien, suggereren nog een zekere gaafheid: Ibissen, de beide pelikanen, verschillende soorten arenden, Kraanvogels en Grote trappen, „grote" soorten dus die uit vele delen van Europa zijn verdreven en hun bestaan nog weten te rekken in de uithoeken van het werelddeel. Zoals reeds gesteld, stond centraal bij deze najaarsexcursies het bestuderen van het waterwild en met name van de ganzen. Daarnaast bleef er ruimte over voor een meer algemene ornithologie. Jaarlijks werden de meest relevante excursie-ervaringen gebundeld in een stencil. Bovendien werd onlangs een uittreksel gepubliceerd met waargenomen waterwild en roofvogels tijdens de excursies vanaf 1969 tot en met 1971 (2).

In 1974 was een team van 21 november tot

Fig. 1. *Zwarte-Zeekust, gezien vanaf een uitloper van het Babadagbos. Foto G. L. Ouweneel.*

en met 2 december aanwezig. Onderling per dag week het weertype nogal af maar over het algemeen waren de condities zeker niet ongunstig: op enkele dagen was er een aangename temperatuur, windstil met wolkenloze luchten. Ook in 1974 werd weer veel aandacht geschonken aan de Roodhalsgans. Enkele jaren geleden raakte bekend dat in het belangrijkste overwinteringsgebied van deze soort tot dusver—de zuidwestoever van de Kaspische Zee — steeds minder Roodhalsganzen komen. In de Dobrogea werden tussen 1968 en 1974 steeds Roodhalsganzen gezien, maar Isakov, een Russische onderzoeker, meende in 1972 toch te moeten stellen dat de huidige wereldpopulatie van de Roodhalsgans de 10.000 stuks niet overschrijdt.

Uit deze schatting, in relatie tot de aantallen die de laatste jaren in de Dobrogea worden waargenomen, zou kunnen worden afgeleid dat de Kaspische overwinteringspopulatie inderdaad niet veel meer heeft te betekenen. In 1974 kon tot de slotsom worden gekomen dat gedurende het verblijf in ieder geval 4000 en waarschijnlijk ca. 6000 Roodhalsganzen in de Dobrogea aanwezig waren. Dit aantal week niet belangrijk af van de quanta van de laatste voorafgaande jaren. Het valt niet mee om tot een verantwoorde census te komen. Tellingen tijdens de ochtendtrek leveren wel een beeld op van het totale aantal aanwezige ganzen, maar indien de ganzen over een breed front vanaf de lagunes naar binnen komen — hetgeen vrijwel regel is — dan is het, doordat de Roodhalsganzen meestentijds gemengd met Kolganzen binnenvliegen, bij ver verwijderde gezelschappen in de ochtendschemer niet mogelijk om tot een soortbepaling te komen. Voorts vindt op een aantal punten over de lengte van enkele tientallen kilometers kuststrook ochtendtrek plaats, waarbij rekening moet worden gehouden dat ganzen op opeenvolgende dagen op verschillende punten naar binnen gaan. Tellingen op de voedselterreinen zelf leveren belangrijke gegevens op, maar het komt nogal eens voor dat grote gezelschappen niet meer in het land zijn terug te vinden. Bovendien zijn na een behoorlijke regendag de kleiwegen die het land binnenvoeren, voor een normale perso-

De Levende Natuur 78 (3):54-62 (1975)

nenauto niet meer berijdbaar. 1974 was voor de arctische ganzesoorten een slecht broedseizoen: bij een telling bleken bij een hoeveelheid van 168 Roodhalsganzen uit een gezelschap van 600 stuks zich slechts 4 eerstejaars vogels te bevinden.

Het aantal Kolganzen kon eind-november op ruim 70.000 vogels worden gesteld. Ogenschijnlijk is dit een aanzienlijk quantum, maar hierbij moet worden vermeld dat de aantallen Kolganzen die de laatste jaren op de klassieke Midden-Europese pleisterplaatsen verschijnen, geen schaduw meer vormen van weleer. De Hortobagy, de befaamde Hongaarse ganzenpoesta, is in feite door de Kolgans verlaten en, voor zover thans bekend, heeft geen ander Midden-Europees gebied een compenserende toename te zien gegeven. Ook in de periode dat Hongarije nog vele Kolganzen herbergde, had Roemenië een belangrijke functie in de trekroutes van de Kolgans: Dombrowski schreef in 1912 (1) dat „unglaubliche Massen" Kolganzen het land in het najaar aandeden. Het percentage eerstejaars Kolganzen was in 1974 zeer laag: minder dan 1%. Opmerkelijk is dat het percentage eerstejaars Kolganzen waarop ik in 1974/1975 in Zuidwest-Nederland kwam, gunstiger was, gemiddeld 12,5% bij drie tellingen. In de eerste plaats de uitgestrekte kavels wintertarwe, maar ook wel de velden met maisstoppels vormen hier voor zowel de Kolganzen als de Roodhalsganzen de voedselterreinen.

Reeds bij eerdere onderzoeken was opgemerkt dat althans een deel van de ganzen het land ver kon intrekken om te foerageren, waarschijnlijk meer dan 10 km. In het najaar van 1974 leek dit voor een belangrijk deel van de ganzen het geval te zijn, hetgeen mogelijk werd veroorzaakt door allerlei ongebruikelijke activiteiten alom in de kuststreek, in verband met de realisatie van een groot irrigatieproject. Van beide soorten namen ten tijde van het tiendaagse verblijf de aantallen toe. Enkele malen was er het genoegen gezelschapjes Roodhalsganzen te zien arriveren: op 26 november kon in de noordwesthoek van Lacul Sinoie langdurig worden bekeken hoe een recent gearriveerd gezelschapje dronk, baadde en zich pluimde.

De Grauwe gans vormde de derde soort die in een aantal van importantie aanwezig was. Een vlucht van ca. 1000 vogels hield zich op in de geïnundeerde oeverstrook tussen Insula Lupilor en het vasteland ter hoogte van Kaap Zmeica in de uiterste zuidwesthoek van Lacul Zmeica. De ganzen foe-

Fig. 2. *Insula Lupilor, de scheiding tussen Lacul Zmeica en Lucal Sinoie. Foto G. L. Ouweneel.*

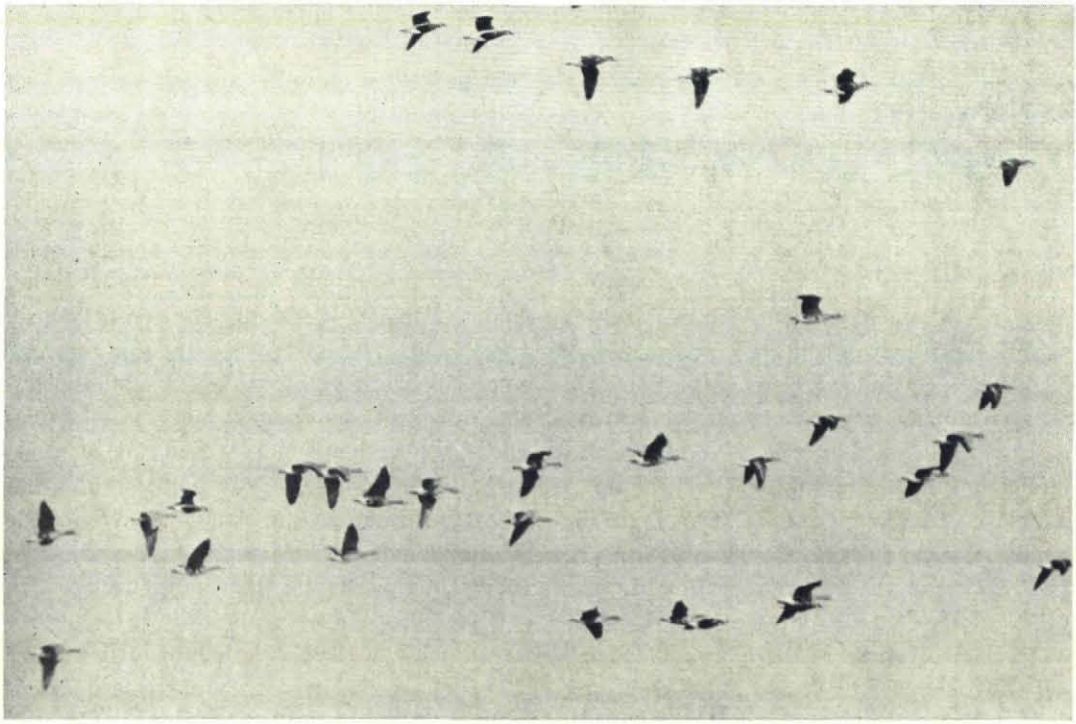

Fig. 3. *Roodhalsganzen en Kolganzen, 6 Martí, Dobrogea. Foto T. Lebret.*

rageerden hier o.a. op biezewortels. Bij de vorige najaarsbezoeken waren de Grauwe ganzen aanzienlijk minder talrijk en wellicht heeft de hogere waterstand in Lacul Zmeica, recent ontstaan nadat deze lagune zijn open verbindingen met de andere laculs en de Zwarte Zee werden ontnomen, althans voor deze soort deze plaats aan aantrekkelijkheid doen winnen. Op 1 december werden tussen de Kolganzen drie Rietganzen waargenomen. Deze soort is in de Dobrogea schaars: in 1971 werd op 21 november één en in 1972 werden op 13 december vier exemplaren waargenomen.

Dat een kust met een stuctuur als deze ook zwanen en eenden aantrekt is duidelijk. In vergelijking met de najaarsexcursies was de Knobbelzwaan opmerkelijk schaars. Het grootste aantal werd op 21 november vanaf Kaap Zmeica gezien: toen herbergden Lacul Zmeica en Lacul Sinoie in totaal circa 200 vogels. Voorheen beliep het aantal exemplaren hier altijd vele honderden, soms enkele duizenden. Het is wel mogelijk dat door de hogere waterstand op Lacul Zmeica de zwanen de bodem niet langer zwemmend kunnen afgrazen. Ook op de andere plaatsen waren de Knobbelzwanen echter veel minder talrijk. Wilde zwanen werden alleen op 21 november gezien: drie adulten en één eerstejaarsvogel in de noordwesthoek van Lacul Sinoie. In 1971 kon de totaal aanwezige populatie van deze soort op 1500 -2000 vogels worden gesteld. Nog in veel hogere mate dan bij de ganzen en zwanen geldt voor de eenden dat het nauwelijks doenlijk is een overzicht te verkrijgen van de totale aantallen die de streek herbergt. Voor een betrouwbaar overzicht is het gebruik van een vaar- en/of vliegtuig onontbeerlijk.

In het seizoen 1968-1969 stonden een IWRB-ploeg deze middelen ter beschikking en de resultaten werden destijds gepubliceerd (4). De tijdens het verblijf in 1974 geregistreerde aantallen eenden dienen dan ook meer te worden beschouwd als het resultaat van de waarnemingen tijdens het ganzenonderzoek dan als uitkomst van een gerichte eendentelling in dit gebied.

Waargenomen werden Wilde eend, Wintertaling, Krakeend (o.a. op 21 november vele honderden in Lacul Zmeica), Slobeend, Pijlstaart, Smient, Krooneend, Kuifeend, Tafeleend, Witoogeend, Brilduiker, Middelste zaagbek en Bergeend. In het algemeen werd ervaren dat in vergelijking met vorige najaarsbezoeken de aantallen op een lager niveau lagen. Op Lacul Tuzla hield zich een gezelschap van ca. 6000 Slobeenden op, een voor deze regio niet ongewoon aantal: in het najaar van 1968 werd het totale in het gebied aanwezige quantum Slobeenden op 40.000 gesteld. Krooneend en Witoogeend werden in 1974 weinig gezien: van de laatste alleen op 21 november één exemplaar, de Krooneend eveneens op 21 november op Lacul Zmeica met een gezelschap van 400 à 500 exemplaren. In 1968/1969 kon het totale aantal in de streek aanwezige Krooneenden op ruim 30.000 worden gesteld. Najaar 1970 werd op een beperkt deel van de gehele streek een quantum van 7000 Krooneenden getotaliseerd. Witkopeenden noch Casarca's — vorige excursies incidenteel gezien — werden in 1974 waargenomen.

In kort bestek zullen hierna de belangrijkste andere waargenomen soorten worden doorgenomen. Van de duikers werden, afgezien van Fuut en Dodaars, Geoorde futen gezien; deze soort kan hier in grote concentraties optreden. O.a. op 27 november werd een concentratie van 62 exemplaren waargenomen op Lacul Tasaul, gelegen ten noorden van Constanta. Pelikanen bleken in dit vergevorderde seizoen vertrokken; alleen op 26 november werd op Lacul Zmeica nog een onvolwassen exemplaar gezien waarvan het niet geheel zeker werd of het hier een Kroeskoppelikaan betrof. Van de reigerachtigen waren alleen de Blauwe reiger en de Grote zilverreiger nog present, de laatste vrij talrijk. Op 30 november werden alleen in de grote baai tussen Jurilovca en 6-Marti 80 Grote zilverreigers geteld. Beide soorten broeden in de Donaudelta, zij het veel minder talrijk dan de andere soorten. Talpeanu (7) vermeldt voor zowel Blauwe reiger als Grote zilverreiger „trekvogel" en suggereert geen overwinteren. Ook werden op enkele data één of meer Ibissen gezien; ook deze soort is hier trekvogel.

De zeker naar onze begrippen gemeten rijke roofvogelstand draagt er eveneens toe bij dat de bezoeker zich waant in een oecologisch nog in evenwicht zijnde streek. Dagelijks of vrijwel dagelijks te zien waren Ruig-

Fig. 4. *Roodhalsganzen, 6 Martí, 23-11-1974. Foto T. Lebret.*

pootbuizerd, Zeearend, Bruine en Blauwe kiekendief en Smelleken. De Blauwe kiekendief was het talrijkst (64 vogels op 9 waarnemingsdagen waaronder 13 ♂ ♂), gevolgd door de Ruigpootbuizerd. De voortdurende aanwezigheid van Zeearenden in het grootschalige lagunenlandschap is een ervaring op zichzelf. Waarschijnlijk vullen in het winterhalfjaar Zeearenden uit de Russische gebieden de vogels van de in de Donaudelta huizende broedstam aan. Dit broedbestand schijnt echter de laatste jaren terug te lopen, zodat moet worden gevreesd dat het aantal paren dat Puscariu (5) noemt, niet meer wordt gehaald. Een bijzondere ervaring was overigens een soort avondtrek van Zeearenden zoals deze op 30 november in de namiddag langs de noordkust van Lacul Golovita was waar te nemen. Binnen een kwartier kwamen vier exemplaren over, alle vanuit de lagunes in de richting van het Babadagbos, waarin de vogels ongetwijfeld overnachten. Het overgrote deel van de tenminste zes Zeearenden die zich in de streek ophielden, betrof adulte vogels; enkele malen werd een onvolwassen exemplaar gezien. Op dezelfde plek als in 1971 — langs de zuidelijke hellingen van het Babadagbos — werden op enkele data één of twee adulte Keizerarenden waargenomen. Op 4 december, tijdens de terugreis, werd langs de weg tussen Sebes en Deva in Centraal-Roemenië, ook nog een adulte Keizerarend gezien. Voorts was op 22 november, zuidelijker in de Dobrogea, nog een Schreeuwarend te zien. Vreemd is dat in 1974 zich geen enkele Buizerd in de streek ophield; ook bij de vorige najaarsexcursies had het gefrappeerd dat deze soort hier dan weinig verblijft. De Slechtvalk werd op drie data waargenomen. Voor wat de steltloper betreft, kwam het beeld grootdeels overeen met dat van de vorige excursies. Waargenomen werden Goudplevier (slechts tweemaal een groepje),

Fig. 5. *Witwangsterns. Enisala, Dobrogea, 1-12-1974. Foto T. Lebret.*

Watersnip, Houtsnip, Wulp, Kievit, Tureluur, eens een Groenpootruiter, Kemphaan en Kluten waaronder een gezelschap van 275 vogels. Morinelplevieren werden deze maal niet gezien. Bij voorgaande gelegenheden werden van deze soort enkele malen vluchten waargenomen die zich ophielden op de kale akkers.

Met betrekking tot de meeuwachtigen is vermeldenswaard de traditionele aanwezigheid van tientallen Zwartkopmeeuwen op het meertje van Agigea, ten zuiden van Constanta. Tevens werden hier, maar ook elders, Dwergmeeuwen waargenomen. Wat verrassend was het feit dat zo laat in het seizoen op deze breedte zich nog sterns ophielden. Enkele malen, het laatst op 1 december, werden op diverse plaatsen gezelschapjes Witwangsterns waargenomen en op 25 november bevond zich nabij Insula Lupilor een vijftal sterns waarvan echter niet volledige zekerheid kon worden verkregen dat het hier Visdiefjes betrof.

Naast allerlei zaadeters, waaronder Appelvinken en Goudvinken, alsmede mezesoorten waaronder Rouwmezen, was er langs de randen van het Babadagbos veel te beleven op het gebied van spechten. Op 26 november werden in een kort tijdsbestek op één plek zes soorten waargenomen, waaronder Syrische bonte specht, Kleine en Middelste bonte specht en Grijskopspecht. De Middelste bonte specht werd trouwens op verscheidene plaatsen in het Babadagbos gezien, waarbij het opviel dat hij zich bleek te kunnen ophouden in tamelijk dunstammig loofhout langs hellingen.

Tot slot nog de vermelding dat in vergelijking met de vorige najaarsbezoeken de Kalanderleeuwerik schaarser werd bevonden, dat op 29 november ten zuiden van Babadag, boven een beboste rug, twee Raven werden gezien en dat op 27 november langs het meertje bij Agigea Buidelmezen present waren. De algemeenste vogel, niet alleen in de Dobrogea maar in feite langs de gehele reisroute door Centraal- en Oost-Europa, was de Roek: vele tienduizenden exemplaren moeten we hebben ontmoet.

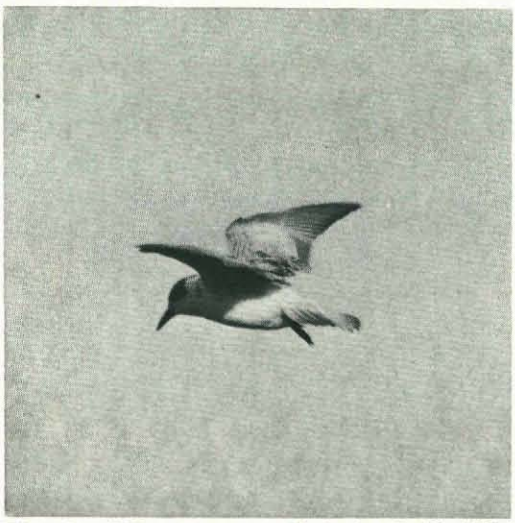

Fig. 6. *Witwangstern. Enisala, 1-12-1974. Foto T. Lebret.*

De functie van het Donau-delta/Dobrogea-complex in het trek- en overwinteringspatroon van palearctisch waterwild is tenminste gelijk aan die van befaamde Europese waterwildterreinen als de Marismas, de Camargue en de Maas-Rijndelta. Daarnaast is er dan nog het belang van deze streek als broedplaats van enkele zeldzame, kostbare Europese vogelsoorten.

De noodzaak om die componenten te behouden die de streek aantrekkelijk maakten voor de broed-, trek- en wintervogels, reikt ver buiten de Roemeense grenzen. Gelukkig zien de Roemenen dit ook in, maar men kan zich voorstellen dat dit in een natie als Roemenië waar, zoals in West-Europa in de vijftiger jaren, het zwaartepunt van de inspanning is gericht op de verhoging van het bruto-nationaal produkt, het voor de natuurbescherming niet altijd zal meevallen een beslissende invloed op de gang van zaken te

krijgen. Degenen die de laatste paar jaar regelmatig naar de Dobrogea reisden, zagen daar nogal wat veranderen: het wegennet werd aanzienlijk verbeterd en het gemotoriseerde transport nam sterk in intensiteit toe. Er vinden allerlei activiteiten in de lagunenstrook plaats: reeds werd de afsluiting van Lacul Zmeica gesignaleerd en voorts werd geconstateerd dat in de brede rietstroken langs Lacul Razelm en elders, visvijvers worden aangelegd. Ook reeds vermeld werd de realisatie van een groot irrigatieproject.
Voorts lijken maatregelen noodzakelijk voor het Babadagbos. In vergelijking met enkele jaren geleden was veel hout gekapt en ook nu was dagelijks veel particuliere afvoer van hout uit het bosgebied naar de omliggende dorpen te zien. Tevens zij nog vermeld de komst van een nieuwe hoogspanningsleiding, voor een deel tamelijk dicht langs de oever van de lagunes. Ook dit wijst op een planmatige ontwikkeling. Tot slot dient in dit verband nog te worden genoemd dat in 1974 voor het eerst werd waargenomen dat vanuit een vliegtuig bespuitingen op akkers werden uitgevoerd. Niet achterhaald kon worden welke middelen werden toegepast, maar afgezien van de onrust met name voor ganzen die dergelijke activiteiten veroorzaken, bleek tijdens de terugreis welke desastreuse gevolgen het gebruik van bestrijdingsmiddelen kan hebben. Bij een bezoek aan het Kardoskut-Feherto-reservaat in Hongarije op 4 december deelde de bewaker mede dat de afgelopen dagen na het toepassen van een kwik-chloride op zaaigraan, 1500-2000 ganzen, voornamelijk Kolganzen, waren omgekomen.
Een ander punt is de jacht. Vergeleken met enkele jaren terug is in de Dobrogea de jacht intensiever geworden. Waren het in 1970 en 1971 alleen de autochtonen die de ganzen bejoegen, in 1974 was deze categorie reeds merkbaar groter geworden maar opereerden er ook jagers van ver buiten de streek. Waargenomen kon worden hoe vluchten ganzen werden bestookt waarin zich Roodhalsganzen ophielden. Hoewel de jachtdruk nog niet zo intens was als in het Oostenrijkse Seewinkel, waar op 5 december tijdens de avondtrek naar het W.W.F.-reservaat de Lange Lacke 165 schoten konden worden geregistreerd, zullen ook de jachtactiviteiten in de Dobrogea moeten worden gevolgd om uitwassen zoals op de Hongaarse Hortobagy te voorkomen. Dit temeer daar in de Dobrogea er wat onduidelijkheden zijn tussen hetgeen de officiële bronnen met betrekking tot de jacht ter plaatse meedelen en de realiteit.

Litteratuur:

1. Dombrowski, R. von, 1912. Ornis Romaniae. Staatsdrückerei. Boekarest.
2. Dijksen, A. J. e.a., 1973. Ornithological observations on the lagoons of the Dobrogea, Rumania, in autumn and winter of 1969, 1970 and 1971. Ardea *61:* 159-178.
3. Dijksen, A. J. & I. Smith, 1974. Some ornithological observations in the Dobrogea, Romania, with some additional observations during the travel by car to and from Romania. Period 3-24 december 1973. Stencil.
4. Johnson A. & H. Hafner, 1970. Winter wildfowl counts in south-east Europe and western Turkey. Wildfowl, *21:* 22-36.
5. Puscariu, V., 1968. Observations sur la répartition et l'écologie de Haliaetus albicilla dans le Delta du Danube. Boekarest.
6. Rooth, J., 1972. Verslag van de 18e jaarvergadering van de I.W.R.B. te Brno van 25-29 september 1972. Het Vogeljaar *20:* 236-239.
7. Talpeanu, M & M. Paspaleva, 1973. Oiseaux du Delta du Danube. Boekarest.
8. Uspenski, S. M., 1965. Die Wildgänse Nordeurasiens. Wittenberg.